

הלכות סָפָה סִימָן תרל"ב תרל"ג

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כ]

להלן ס"ק יד, וכמבואר בגמ' סוכה ב, א, וברש"י שם, לכאורה אין צורך להגיע לטעם זה, שהרי יש להחמיר בספק זה משום שסיפקא דאורייתא לחומרא.

[שעה"צ ס"ק ב]

פְּעִינָן פְּרָקָא שְׁהִיּוּ הַטְּפָחִים מְרַנְחִין⁽²⁾.

2) ושיעורם של טפחים מרווחים במידות זמנינו, לדעת החזו"א, כתב בשיעורין של תורה (שיעורי המצוות אות ז, על פי הוראת החזו"א) ששיעור הסוכה יהיה 70 ס"מ אורך על 70 ס"מ רוחב, ולכל הפחות 69.1 ס"מ, ושיעור גובהה יהיה לא פחות מ-98.2 ס"מ. הוסיף, שחלילה להקל בפחות מזה במצות עשה דאורייתא, והגר"ח נאה כתב (שיעור תורה סי' ג ס"ק לט) שרוחבה יהיה לכל הפחות 57.2 ס"מ, וגובהה לכל הפחות 81.66 ס"מ. ולגבי גובה עשרים אמה [שאין להגביה, ומשערים לחומרא בטפחים מצומצמים] כתב שהוא 9.4 מטר [ואף לדעת החזו"א, כשהשיעור הגדול הוא לקולא הוא ענין דאורייתא, כתב (א"ח סי' לט ס"ק טו) שראוי להחמיר כשיעור הקטן].

[משנ"ב ס"ק ג]

הִיכִי דְמַקְרַח הוּא לְעִשׂוֹתָהּ קָבַע קָמֹו בְּלַמְעָלָה מְעַשְׂרִים⁽³⁾.

3) וכן לגבי סוכה על גבי סוכה, שגובה הסכך של העלינה הוא יותר מעשרים אמה מהארץ, ואף הדפנות שנמשכות מהארץ עד הסכך העליון גבוהות מעשרים אמה, כתב בביה"ל לעיל (סי' תרכ"ט ס"א ד"ה העלינה) שכשרה היא, משום שהדפנות המשמשות את הסוכה העליונה אינן מתחילות אלא מתקרת הסוכה התחתונה, נמצא שהן פחתות מעשרים אמה, ואם כן היה אפשר לעשותן באופן עראי ואינן נחשבות קבוע.

[שעה"צ ס"ק ו]

דְּעִבִיד לָהּ אַרְעִי, דְּהִנּוּ שְׂלָא תְּקַבַּע הַנְּסָרִים שֶׁל הַסְּכָךְ בְּמַסְמָרִים⁽⁴⁾.

4) אמנם, הבי"י (סוף סי' תרכ"ו) כתב בשם תרומת הדשן שמוטר לחבר את הסכך במסמרים לקירות, וצ"ח (משנ"ב לעיל (סי' תרכ"ט ס"ק לו) לדבריו. אכן כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"י סי' צג) שתלוי הדבר אם נראית על ידי חיבור המסמרים כעין בית, ובשו"ת האלף לך שלמה (א"ח סי' ססה) כתב, שדברי תוס' המחכרים בשעה"צ כאן נאמרו רק כשמלבד קביעת הסכך במסמרים הוא גם מגן באופן שהגשמים אינם נכנסים לתוכה כלל, ולפיכך נחשבת היא כדירת קבע ופטולה, ואילו דברי התרומת הדשן נאמרו באופן שהגשמים נכנסים לתוכה (יש לעיין אם יש להוכיח מטתימת השעה"צ שלא הזכיר את ענין הגשמים שלא סבר כן].

ואף שלקשור את הסכך בחבל [שאינו מקבל טומאה] מבואר במשנ"ב לעיל (סי' תרכ"ט ס"ק כו) שמוטר, ואין בזה חיסרון מצד דירת קבע, ביאר הגר"נ קרליץ (פסקי שמועות סוכות עמ' לד) שכ"ן שאין הדרך לבנות בית על ידי קשירה בחוטים, אין חשש בקשירת הסכך משום דירת קבע, וכן כתב בשו"ת שבת הלוי (שם) שמוטר משום שאינו נראה כבית [וראה דעת הגר"ש אלישיב (אשרי) האיש ח"ג פכ"ה אות ל) שאין להדק את הסכך למקומו על ידי קשירתו בחבל, משום חיסרון של דירת קבע, אלא יש לקשור באופן רפוי או על ידי קשר עניבה, או לחברו על ידי כריכת החבל בלא קשירה].

[שעה"צ ס"ק ח]

הַתְּהִלְיִטוּ דָּגָם דְּרַנְיָן מִדָּה לְן לְדִיקָא לְדָבְרֵי הָרֵא"ש⁽⁵⁾.

5) אמנם, החזו"א (א"ח סי' קמג ס"ק ה) כתב שהר"ן חולק על זה, וטובר שצריך שיכנסו ההוצין לתוך חלל עשירים, ובלא זה הסוכה פטולה [ואף שבסי' קנ ס"ק ד כתב החזו"א שהר"ן מודה לרא"ש, כשעה"צ, מ"מ כתב בספר שו"ת הלכות (ס"ג) שאת דבריו בסי' קמג כתב באחרונה].

[משנ"ב ס"ק ט]

17) והיינו שהסתפק השו"ע האם אומרים לבדו לצרף את שני הפסולים לאחד כדי לפסול. ואף על פי שכתב המג"א (סי' תקב ס"ק ט) לענין מחיצה שאינה מגיעה לארץ, שלהלכה נפסק שאומרים לבדו להחמיר [וראה שעה"צ כאן ס"ק טז], וכן מבואר במשנ"ב שם (ס"ק יז) ובשעה"צ שם (ס"ק יז) [ושל"א כדבר הרמ"א שם ס"א], ביאר הפמ"ג (סי' שסג משב"ז ס"ק א) והגר"י קניבסקי (קהלות יעקב סוכה סי' יג) שספיקו של השו"ע הוא משום שפעולת הלבד היא שנחשב כאילו נסתם הרווח בדבר אחר, כמבואר לעיל (סי' תרל"ב ס"ק ח) [נסתימה זו אינה המשך כביכול למיין שנמצא בשני הצדדים, דהיינו לסכך הכשר או הפסול, כמבואר בשעה"צ (ס"ק טז), אלא היא כסתימה בדבר אחר שנעשה בידי שמים על ידי ההלכה למשה מסיני של דין לבד], ולפיכך מפסיקה הסתימה הזו בין שני הטפחים הפסולים לשני הטפחים הפסולים האחרים, ומונעת את התקרבותם וחיבורם יחד, ואינם פוסלים את הסוכה. אלא שמי"מ הסתפק השו"ע שמה נאמר כאן דין לבד אחר, שאינו נסתם את הרווח אלא רק מקרב את הרווחים זה לזה, ועל ידי כן נחשב שיש ארבעה טפחים סכך פסול במקום אחד. והערך השלחן (סי"י) ביאר, שספיקו של השו"ע הוא האם סכך פסול פוסל בשיעור ארבעה טפחים רק כשהוא כולו מחובר ממש בלא הפסק באמצע, או שגם כשיש איר באמצע נחשבים שני החלקים במחבורתם, כל שהפסק האויר אינו בשיעור חשוב של שלשה טפחים, ולא הסתפק כלל בדין לבדו להחמיר.

ואף שהסתפק השו"ע שמה אין אומרים לבדו בין שני הטפחים הפסולים לשני הטפחים האחרים כדי לפסול את הסכך, כתב הגר"י קניבסקי (קהלות יעקב שם) שמי"מ אומרים לבדו ביניהם להקל, כדי שלא יפסול הפסק האויר את הסוכה. ואף שהקשה על זה הרעק"א (סוכה יז, א) מדוע אין האויר פוסל אם אין אומרים בו דין לבדו [להחמיר], כתב הגר"י קניבסקי (שם) שמבואר בח"י הרשב"א (עירובין טו, א) ששי"ך לומר לבדו להקל גם במקום שאין אומרים לבדו להחמיר. עוד תירץ, שכיון שפעולת הלבד היא על ידי כך שנחשב כאילו נסתם הרווח בדבר הסותמו, אך לא במיין הסכך שבצידו, כמבואר לעיל, מועיל הלבד רק לענין שלא יהיה הפסק אויר בסוכה, אך לא לפסול משום קירוב הסכך שבשני הצדדים, וכעין זה ביאר הגר"נ קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רכב).

[שעה"צ ס"ק טז]

מָקַל מְקוֹם לֹא אֶקְרִינָן שְׂהָא כְּמַפְרֵד וְתָסֵת בְּסָכְךְ פְּסוּלָה⁽¹⁸⁾.

18) ולגבי עצים דקים שפסולים לסיכון המונחים בגובה מעל הסכך ורחוקים זה מזה פחות משלשה טפחים, כתב במשנ"ב לעיל (סי' תרכ"ו ס"ק יז) ובשעה"צ שם (ס"ק כג) שהב"ח חשש שהם נחשבים כסיכון מדין לבדו, וכדי לצאת אף לדעתו, יראה האדם להרחיק כל עץ מחבירו שלשה טפחים, וראה מה שכתבנו במשנ"ב שם.

סִימָן תרל"ג

דִּין גְּבוּהַ הַסְּפָה

[משנ"ב ס"ק ב]

דְּלַחְמָא אֶזְלִינָן, וְכַדְלִיעִיל בְּסִימָן שֶׁסָג סְעִיף כו⁽¹⁾.

1) אמנם, מבואר בביה"ל שם (ד"ה מרווחים) שהטעם להחמיר לענין קורת מבוי אף שאינה אלא מדרבנן, הוא כיון שספק זה אם לשער בטפחים מצומצמים או במרווחים הוא ספק מחמת חסרון ידיעה בלבד ואינו נחשב ספק, ולפיכך אין להקל בו כדון ספק דרבנן. ולפי זה, לענין סוכה הגבוהה מעשרים אמה שפטולה מדאורייתא [כדברי השעה"צ

